HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הקדישו הדר בו וכו'. קס"ד שהדר בו הקדישו (ה) : ו) ז) [נפיק ליה שכר לחולין] וג"ל דל"ג שכר וה"ג כיון דמעל נפיק ליה לחולין. כלומר משנהגה בתשמיש הבית ומעל יצא הבית לחולין כדתנן (מעילה דף יט:) אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה וכלי שרת בלבד וקרן ומזבח אית ליה לשלומי ולא שכר להקדש דכל מידי דהקדש מכי מעל ביה נפיק לחולין דאמרינן במסכת מעילה (דף יח.) אין מעילה בכל מקום אלא שינוי וכן הוא אומר וימעלו בני ישראל מעל בייי ויעבדו את הבעלים [ח] והיינו שינוי שמוליאו מהקדש לחול: לשינא שכרו יקדש. השכר והבית לא הקדיש: מתני' ממשכנים אותן [ט]. עולות ושלמים. אע"ג [י] דשלמים מכפרת אעשה הוחיל ולאו חובה היא עליה לא חשיב לה כפרה ואתי לשויי הלכך ממשכנין אותן: גמ' משנשתן. חטאת או עולה או שלמים דג' קרבנות כתובין בו ואמרי' בספרי דבי רב [י] ואחר יעשה הנזיר יין [יא] אחר מעשה ידיו: בעולת יולדת. דלא משתרע בקדשים עד דמתיא לה: מאי ניהי דאקדמה קרא. כלומר מאי טעמא אמרת דעולתה מעכבתה משום דאקדמיה קרא עולה מקמי חטאת דכתיב תביא כבש בן שנתו לעולה וגו' [יב]: והאמר רבא למקראה הקדימה הכתוב. שתהא נקראת במקרא תחילה ולא שתקרב תחילה בפרק כל התדיר במסכת זבחים (דף ה.): דאפרים ליה חבירו. שהיה זה חייב עולה ובא חבירו והפרישה משלו לכפרתו של זה וקאמר שמואל דבעינן שיודיע את המתכפר: מדידיה. כגון היכא דב"ד ממשכנין אותו לריך שיאמר רוצה אני: לדעת

הקדישו הדר בו מעלה שכר להקדש הקדישו הדר בו היכי מצי מקדיש [ח] לה [1]איש כי יקדיש ביתו קדש אמר רחמנא [ט]מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו הכי קאמר הקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש הקדישו משכיר היכי דייר ביה [א]במעילה קאי ותו מעלה שכר להקדש כיון דמעל ביה נפיק לי' שכר לחולין דאמר לכשיבא שכרו יקדש והא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר רב יהודה אמר רב הא מני ר"מ היא דאמר [י]אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם איכא דאמרי א"ל רב פפא לאביי ואמרי לה [ז] רב מרי בר חמא לרב חסדא כמאן כר"מ דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אמר ליה ואלא כמאן: מתני' [ז]ב[יא]חייבי ערכין ממשכנין אותן [ד] [ג]חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן [ד]חייבי עולות ושלמים ממשכנין אותן אע"פ שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר [2]לרצונו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני [ה]וכן [ה]אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני: גמ' אמר רב פפא פעמים שחייבי חטאות ממשכנין אותן חייבי עולות אין ממשכנין אותן חייבי חטאות ממשכנין אותן [ו]בחטאת נזיר דכיון [ו]דאמר מר אם [ז]גילח על אחד משלשתן יצא ואם [ח]נזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות יין וליטמא למתים פשע בה ולא מייתי חייבי עולות אין ממשכנין אותן בעולת יולדת מאי ניהו דאקדמיה קרא והאמר [ו]רבא למקראה הקדימה הכתוב אלא בעולת מצורע דתניא [ח] רבי ישמעאל בנו של רבי [ג] יהודה בן ברוקה אומר כשם שחטאתו ואשמו [ד] עיכבתו כך עולתו עיכבתו: ואף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה [ה]: ת"ר יקריב אותו [ט]מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני אמר שמואל עולה צריכה דעת שנאמר לרצונו מאי קמ"ל תנינא אף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר לרצונו לא צריכא [ט]דפריש ליה חבריה מהו דתימא כי בעינן דעת מדידיה אבל מדחבריה לא קמ"ל זימנין דלא ניחא ליה דליכפר במידי דלא מידיה מיתיבי אלא בעולת מצות חלילה (יבמות קג:) מ"ר [יא] פפא משמיה דרבא [סנהדרין] המוסגר לא תחלון ואם אלא חלילה חלילתה כשרה סנהדרין המומלט לא תחלון ואם חלילה חלילתה פסולה ופרפ"י שם דסנהדרין המוסגר לא תחלון בו לכתחלה משום גזירה דסנהדרין המומלט מיהו אם אלה חלילתה כשרה משום דמלות לאו ליהנות ניתנו אלמא משמע סנהדרין המומלט אסור בהנאה וג"ל דאין המומלט לא תחלון ואם אלה חלילתה כשרה סנהדרין המוסגר לא תחלון בו לכתחלה דמאי דאמר אסור בהנאה והא דאמר הכא דאומר לו הרי שלך לפניך היינו כגון דל"ל בית זה וכיון דהוא בעין אינו חייב להעמיד לו בית אחר מיהו הוא הפסיד שכרו והוי כמו מתה לו שנברה דאמר התם חייב להעמיד לו חמור אחר ופרפ"י שם לו יפסיד שכרו: הכי קאמר הקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש. תימה דהכא משמע דמשכיר יכול להקדיש ביתו אחר שהשכירו אע"ג דמשתעבד לשוכר ובכתובות פ' אף ע"פ (דף נט: ושם) אמר הא לא דמיא אלא לאומר שדה זו שמשכתי לך לכשאפלנה תקדוש דקדשה משמע דווקא משום דקאמר לכשאפלנה אבל לאלתר לא מצי מקדיש לה הכא נמי לא מצי מקדיש ליה ובפ' איזהו נשך (ב"מ עג: ושם) אמרינן רב מרי בר רחל משכן ליה ההוא עובד כוכבים ביתא אזל זבניה לרבא נטר שתא ושקל אגר ביתא אמטי ליה לרבא א"ל האי דלא אמטאי אגר ביתא עד האידנא משום דהוה משכנתא ולא הוה [יב] עובד כוכבים מסלק ליה השתא ניקשל [מר] אגר ביתא משמע דיכול הוה למכור וא"כ אמאי אינו יכול להקדיש מיד ואור"י דכן הדין המותר [יג] יותר מכנגד מעותיו הוא יכול להקדיש ולמכור מיד והא דאמר התם לכשאפלנה דמשמע אבל השתא אינו יכול להקדיש היינו כשהוא רוצה להקדיש הכל והיא דאיזהו נשך (שם) זבין לו המותר והכא יכול להקדיש המותר והא דאמר הדר בו מעלה שכר להקדש היינו משום דיש לו להקדש שותפות עמו ואין כל אחד יכול לברר חלקו ויש מחלקין בין משכיר ללוה דדוקא לוה שלא מחזור אלא עוד אלא פרעון מעות הוא ודאי לא מצי להקדיש אבל משכיר שלאחר השלמת זמן השכירות מחזור לו בחנם יכול הוא להקדיש מיהו היא דאיזהו נשך לא מיתתא בהכי בעלמא הקדיש לוה וזבין לוה משמע דמצי [יד] מקדישו ומזבין מיהו ב"ח מוציאו מיד ההקדש ומיד הלוקח כשירלה לגבות חובו אם אין לו לגבות ממקום אחר מידי דהוה אעשה עבדו אפוטיקי מכרו או הקדישו דב"ח מוציא ממיהו כל זמן שלא גבאו הוא קדוש ומכור [טו] הכא משמע דמשכיר יכול להקדיש הכי נמי יכול לאסור על השוכר וכן הלכה [טז] הכא משמע דאין השוכר יכול להקדיש מדפריך הדר בו היכי מצי מקדיש ליה אים כי יקדיש את ביתו אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו וקשה דבתוספתא תניא אם הקדישו שוכר מקודשת ויש לומר הכא נמי השוכר מצי מקדיש ליה כל זמן שהוא ברשותו וה"ה דמצי אסר ליה לבולי עלמא כל ימי שכירותו והא דפריך הכא היכי מצי מקדיש ליה (והאי) [יז] [אהאי] דקאמר מעלה שכר להקדש [יח] (הכא) פריך והכי [פריך] היכי מצי מקדיש לענין דמעלה שכר הא אינו ברשותו מיהו תימה דהכא משמע דמשכיר מצי מקדיש ליה ובתוספתא תניא דאינה מקודשת וזה לשון תוספתא [יט] השוכר שדה מחבירו ועמד השוכר והשכירה לאחר רשאי בעל הבית שיאמר לו אין לי חשבון עם כל אדם אלא עמך עמד בעל הבית ומכרה מחשבין עם בעל הבית עמד בעל הבית והקדישה אינה מקודשת עד שתחזור לרשותו [יט] וכל מה שנהנה ממנו הרי זה מקודשת עמד השוכר והקדישה הרי זה מקודשת עד שתצא מרשותו ומעלה שכר להקדש עד כאן לשון התוספתא וי"ל דהא דתניא בתוספתא דאין המשכיר יכול להקדיש היינו כשהקדיש לו שכרו והכא מיירי בשלא הקדיש שכרו וה"ג איתא בירושלמי [כ] דתמקום שנהגו המשכיר בית לחבירו ועמד והקדיש הרי זו מקודשת [כא] אימתי בזמן שלא הקדיש לו שכרו אבל הקדיש לו שכרו הרי זה [כב] דברי חנם:

הכי גרסינן כיון דמעל נפיק ליה שכר לחולין וכן הוא בהוא ספרים וה"פ כיון דמעל כו' כלומר שכר הבית נפיק לחולין שהרי חבירו הקדיש (השכיר) את הבית והוא לא ידע ומעל כשדר בו ונפיק ליה [כג] [כד] השוכר בתורת מעילה אבל אין לפרש כיון שמעל נפיק הבית לחולין [כה] וקאמר לו ר"מ אמר לא היא דתניא בתוספתא דמעילה (פ"ג) בקע בקרדום של הקדש ובא חבירו ובקע בו ובא חבירו ובקע בו כולם מעלו [כו] ובשילהי פרק הנהנה (מעילה יט:) תנן אין מועל אחר מועל בקדשים אלא בבהמה וכלי שרת היינו דקדושת הגוף לא מתחלל ע"י מעילה כמו קדושת דמים וקרדום לאו היינו כלי שרת [יד] אלא קדושת דמים הוא ולא יחשב [כה] כלי שרת מטעם שמביא אחרים לידי קדושת הגוף הוא עצמו לא כל שכן שיבא לידי קדושת הגוף דמהאי טעמא חשבינן שאר כלי שרת קדושת הגוף:

[כו] כי דייר ביה במעילה קאי. ואע"פ שלא פגם מעל כדתנן (ר"פ הנהנה) (דף יח.) הנהנה מן ההקדש ש"פ אע"פ שלא פגם מעל ואע"ג דאין מועלין במחובר לקרקע כדאיתא במס' מעילה פרק הנהנה מן ההקדש (שם:) ל"ל הך סוגיא דהכא אמיא כרב דאמר [כז] תלוש ולבסוף חברו הוי תלוש כדאמר המשתמה לבית אסרו ובפרק הנהנה (דף כ. ושם) נמי מייתי לה להאיא דרב דאמר התם וכיון דבני להו מיהא מעל [לא] אמר

מסורת הש"ס

(ה) [ב"ק קח: ע"ש סט: ב"מ ו. ע"ז סג. מולין קלט. תמורה ט. כט:], ג) [כתובות נח:], ג) ג"ק מ. קב: [לקמן כג:], ד) [עי' תוס' ר"ה ו. ד"ה יקריב ותוס' כריתות יב. ד"ה לו ולמעל ותוספות יומות פז: ד"ה ר' מאיר ותוספות ב"ב מח. ד"ה יקריב], ה) [קדושין כ. ב"ל מח.], ו) מיר כח: [מכ. מנחות ה. זבחים נה. נדרים ד:], ז) [זבחים ב. ע"ש בתוס' ד"ה למקראה], ח) תוספתא דמיר פ"ד ה"ז [ספתים נט. ע"ש מיר יח:], ט) ב"ב [מח. קדושין כ. יבמות קו. ר"ה ו.], י) [ספרי זוטא נשא ו כז], יא) [נמדבר ז], יב) [ויקרא יב], יג) [ספ"ט דב"מן], יד) עי' ב"ק וכתוס' מנחות קא:.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הקדישו וכו' הקדישו הס"ד ותפ"ב מ"ה כיון דמעל ביה נפיק ליה כו' ונראה לי דל"ג:

רבינו גרשום

הקדישו. השוכר: הדר בו. שלא (נתנגנו) ברשותו: כיון דמעל. מה שנהנה ממנו: נפק ליה שכר לחולין. דמשום הכי חייב {קרבן} [מעילה. הנהנה מקדשי שמים. משום דמפיק קדושה לחולין. כגון דאמר המקדיש הכי] לכשיבואו דמיו יקדשו לא מעל שוב דלא הקדיש בית אלא שכירות הקדיש: תתני' חייבי ערכין ממשכנין אותן. [הגזבר] אם ישהום [דכיון] דלאו לכפרה אתו ולא מהדר ליתנן: [חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן. דכיון דלכפרת עצמו הן דהיר לבריאן: חייבי עולה ושלמים ממשכנין אותן דלא אתו לכפרה ויתרשל לחביאן]: אע"פ שאין מתכפר לו. האי מתכפר [לו] לא כפרה ממש אלא אע"פ שאין מתקבלין לרצון עד שיתרצה לחביאן מעצמו: שנאמר לרצונו. לפני ה' אפילו הכי ממשכנין אותן [וכופין אותו] עד שיאמר רוצה אני: וכן אתה אומר בגיטי נשים. אע"ג דגט המעושה פסול כופין אותו עד שיאמר רוצה אני וכשר: גמ': על אחת משלשתן. [או אעולה או אשלמים או אחטאת יצא] הלכך אם גילח על העולה צריך למשכנו להביא חטאת: בעולת יולדת. שאינה יכולה להביא חטאתה עד שתביא עולתה קודם: [הואיל ואקדמה קרא. דכתיב אחד לעולה ואחד לחטאת ולא פשעה בה: למקראה הקדימה הכתוב. כלומר לקרות העולה קודם לחטאת הקדימה הכתוב אבל להקרבה לא אקדמה: אלא אעולת מצורע. אין צריך למשכן דתניא כו': עולה צריכה דעת. כלומר המקריב [עולה] צריך להביאה לרצונו: דאפרש ליה חבריה. אם חברו הפרישה בגינו [עולה] שלא צריך להפרישה לרצונו של נודר: מדידיה. היכא דמפרש משלו אבל היכא שמפרישה חבירו בשבילו נימא דניחא ליה שחבירו נותנה בשבילו ולא ליבעי למשייליה דודאי ניחא ליה: קמ"ל. דבעינן למישייליה דזמנין דלא ניחא ליה לאינש כו' הלכך בעינן לדעתו:

שיטה מקובצת

בחטאת נזיר. גלינן. ה"ה דהוה מצי למימר כגון שאמרו לו עדים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דבודאי לא יביא אם לא ימשכנוהו כיון שהוא אומר שלא אכל. הרא"ש ז"ל: תוס' ד"ה הכי קאמר כו' ר"ת. תימה. עיין בהר"ן במסכת כתובות בפ"ה (דף כד. מדפי הרי"ף ד"ה ואיכא למידק): בא"ד והא דפריך כו' הא אינו ברשותו. גלינן. אבל כל זמן שכירותו יכול להקדיש וה"ה דמצי אוסר לה כל ימי שכירותו. הר"י ז"ל: ד"ה ה"נ. כיון דמעל. ונ"ב עיין תוס' מנחות דף קא ע"א (ד"ה אע"ג) ותוס' קדושין דף נה ע"א (ד"ה אין מועל).

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהל' ערכין הלכה ג:
כג ב מיי' פ"ג מהל' ערכין הלכה יד:
כד ג ד מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הלכה יח:
כה ה מיי' פ"ג מהל' גירושין הלכה כ טוש"ע אה"ע סימן קלד סעיף ה וסימן קנד סעיף כא:
כו ו מיי' פי"ד מהלכות מעה"ק הלכה יח:
כז ז מיי' פ"ח מהלכות נזירות הלכה ב:
כח ח מיי' שם הלכה ה:
כט ט מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיְיָ וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם: ויקרא כז יד
2. אם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לְרִצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא א ג

מוסף רש"י

חייבי ערכין ממשכנין אותן. גזבר כנגם לבמיהן ונוטל בעל כחן (לקמן כג:) דכיון דלאו לכפרה אתי משכי ליה (ב"ק מ:). חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן. דכיון דלכפרה אתי מטאיה קבעי לה לא משכי ליה (שם). וכן אתה אומר בגיטי נשים. בהגך דתנן (כתובות עז.) ואלו שטפין אותו לזוגיא מוכה שחין ובעל פוליפוס, דכופין ומכין אותו עד שיאמר רוצה אני, דוגתן מדעתא משמע (רשב"ם ב"ב מח.). אם גילח על אחד משלשתן יצא. ומטאת הוא דילפא משלמים, מה אילו נזיר אם הביאו יחידי בלא מטאת ועולה יצא, דכתיב ואחר ישתה המזיר יין, ואמר מר בספרי אחר מעשה יחידי, והייני אלמים, שעיקר תגלחתו של נזיר אלויה בשלמים, שהרי הזקיקו לו להביאם ולגלח שערו אחת לה לא משכי ליה על הא אחר אחר זבח בספרי ונלא המזיר פתח אהל מועד, בשלמים הכתוב מדבר, כלומר גילחו של נזיר ע"י דבר שנאמר בו ושחט פתח אהל מועד והייני אלמים בויקרא, אי איני אלא משמעתא שיגלח פתח אהל מועד ממש, אם אמרת כן דרך בזיון כו' (זבחים נה.). למקראה הקדימה הכתוב. שתהא נקראת בענין תחילה אבל בעבודתן מטאת קודמת (שם צ.). כשם שחטאתו ואשמו עיכבתו. בחטאת ואשם פשיטא לן דמעכבי טהרה לאכילת קדשים, חטאת דלאשמן ביולדת, אשם שהרי אמנו לבהנות (פסחים נט.). יקריב אותו. אל פתח אהל מועד יקריב אותו, קרא ימיה הוא, דהא כתיב בריש יקריבנו (ר"ה ו. וכנר"ן קדושין נ.). מלמד שכופין אותו. לקיים דברי נדרו (שם) להקריב מה שנדר (רשב"ם ב"ב מח.).

הדרן עלך האומר משקלי

שינויי נוסחאות

א] מקדיש ליה אים (ש"מ), ב] לה רמי כר חמא (ש"מ), ג] ר' יוחנן בן ברוקה (ש"מ), ד] ושמו מעכבתו כך עולתו מעכבתו (ש"מ), ה] שיתרצה וכו' מ"ר (ש"מ), ו] נפיק ליה שכר לחולין. ואגלאה לרבי דל"ג שכר וה"ג כיון דמעל ביה נפיק (ש"מ), ז] ל"ק, ח] במעילה שם איתא ואומר וימעלו באלהי אבותיהם וזינו אחרי הבעלים, דס"ל ה, ט] אומן. הגזבר נכנס לביתו ונוטל בעל כרחו: [ס"ל ומ"ל] חייבי חטאות ואשמות. כיון דלכפרה אתו לא שהי ליה ראין ממשכנין אותן עולות ושלמים אע"ג דעולה מכפרת תלוש ולבסוף חברו הוי תלוש כדאמר המשתמה לבית אסרו ובפרק הנהנה (דף כ. ושם) נמי מייתי לה להאיא דרב דאמר התם וכיון דבני להו מיהא מעל [לא] אמר

מכפרת (ש"מ), י] ל"ל דעולה, יא] ל"ל רב פפא, יב] הוה מצי עובד כוכבים מסלק לה השתא (ש"מ), יג] מה שיותר כנגד. (צ"ק), יד] נדפו"ר מקדיש, טו] ל"ל והכא כו' לקדיש וה"ה דיכול לאסור (צ"ק), טו] ל"ל ומיהו קשה דהכא כו' בכשותו ובתוספתא כו' (צ"ק), יא] כל"ל (צ"ק), יא] לקדש פרק היכי (השאר נמחק) (ש"מ), יב] לרשותו אבל מה (ש"מ), כ] בירושלמי בפרק מקום שנהגו (ש"מ), כא] מקודשת ודר בתוכו ומעלה שכר להקדש אימתי (ש"מ), כב] זה דר בתוכו מקום (ש"מ), וגי' ל"ק דר בו מנסם, כג] ליה השכר בתורת (ש"מ), כד] נ"ל השכירות לחולין, כה] נחולין שהרי חברו הקדישו את הבית והוא לא ידע ומעל כשדר בו ונפיק ליה כולי בית בתורת מעילה דהא היכא שהוא סבור שהיא שלו ואינו מתכוין להוציאו מרשות לרשות לא יוצא לחולין אלא לפי טובת הנאה שיש לו במלאכה דלא אמרינן אין מועל אחר מועל אלא כשהוא סבור שהכלי של חברו והוא מכוין להוציא מרשותו וכדקאמר רבי על ההיא דתניא. [ונהאמר נמחק] (ש"מ), כו] ג' ל"ק ולקשה מההיא דתניא בתוספתא, כז] והא דתנן בשלהי פרק הנהנה אין מועל וכו' אלא בהמה וכו' לא מתחלל (צ"ק), כח] יתקד בכלי שרת (ש"מ), כט] הייכי דייר ביה [מיתא כי נמתקן] (ש"מ), ל] דאמר תלוש ולבסוף (ש"מ), לא] מעל לימא מסייע ליה לרב ואף על גב דדחי ליה דחויא בעלמא הוא (ש"מ),